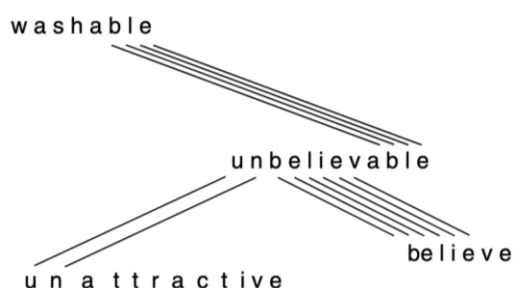

Magyar ragozott főnévi alakok produkálása analógiás szuffixumcserékkel

Az egzempláralapú morfológiai elméletek szerint (pl. Bybee 2010: 22) a morfológiai tudást egzemplárok (azaz a beszélő nyelvi tapasztalatában előforduló szóalakok) gyűjteményeként érdemes reprezentálni. Ezek az elméletek egy szóalak produkálását nem morfémák egymás után való konkatenálásaként modellezzik, hanem az egzemplárok közötti hasonlósági viszonyok felismeréséből adódó következtetésként. (Az 1. ábrán mutatjuk Bybee szemléltetését ezekről a hasonlósági viszonyokról.) Az előadásunkban ennek az egzempláralapú elképzelésnek egy részletes kidolgozásáról lesz szó: Pontosan hogyan lehet kiszámítani egy újszerű szóalakot a már hallott szóalakok között megfigyelt hasonlóságok segítségével?

1. ábra: Bybee (2010: 22) illusztrációja az *unbelievable* szó belső szerkezetének az egzempláralapú meghatározásáról (részlet)

A magyar főnevek ragozását modelleztük. A modellünk tanítóadatként *lemma* – *jegyérték* – *szóalak* hármassokat kap (pl. LABDA – [Poss.1Pl, Acc] – *labdánkat*), és a feladata az, hogy szóalakot rendeljen a tanítóadatban előforduló lemmáknak az ismeretlen szóalakú jegyértékeihez. Egy szóalak produkálásához a modellünk megnézi a kérdéses lemmának a tanítóadatban előforduló szóalakjait, és megkeresi az olyan, velük azonos jegyértékű szóalakokat, amely szóalakok lemmái a keresett jegyértékkel is előfordultak. Pl. ha az ismeretlen *kosaraink* szóalakot kell produkálnia a modellünknek, és a *kosárban* és *kosarak* alakok előfordultak a tanítóadatban, akkor megtalálhatja a *lakásban*, *zoknijban*, és *madarak*, *telefonok*, *sátrak* szavakat, ha a *lakásaink*, *zoknijaink*, *madaraink*, *telefonjaink*, *sátraink* alakok is előfordultak.

A modellünk ilyenkor kiszámítja hogy bizonyos szuffixumok (szóvégi részsstringek) cserélésével mennyire megbízhatóan kapjuk meg a keresett szóalakot. Pl. a fenti szóalakok alapján a *-ban* szuffixumnak a *-jaink* szuffixumra való cserélésével jól megkapjuk a *zoknijaink* alakot, de nem jól a **lakásjaink* alakot – azaz ez a csere nem megbízható. Ellenben a *-rak* szuffixumnak a *-raink* szuffixumra való cseréje teljesen megbízható: a *madaraink* és a *sátraink* alakokat is jól megkapjuk. A modellünk ezek alapján a megbízhatóságok alapján produkálja a keresett szóalakot. (Az előadásunkban részletesebben leírjuk a megbízhatóság kiszámítását.)

A módszerünket egyelőre nem tudtuk tesztelni, de az előadásig sort kerítünk erre is.

Hivatkozások

Bybee, J. (2010). *Language, usage and cognition*. Cambridge University Press.